

**UCHWAŁA NR II/16/2024
RADY GMINY DOBR CZ**

z dnia 4 czerwca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Dobrcz na lata 2024 - 2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609) oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) Rada Gminy Dobrcz uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Dobrcz na lata 2024-2030 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Rady Gminy Dobrcz Nr XXXVIII/411/2022 z dnia 22 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dobrcz na lata 2022 – 2026.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dobrcz.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy Dobrcz
Michał Siwak

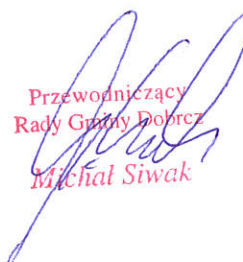
UZASADNIENIE

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Dotychczas w Gminie Dobrcz obowiązywał Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dobrcz na lata 2022 – 2026 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Dobrcz Nr XXXVIII/411/2022 z dnia 22 lutego 2022 r. W związku z nowelizacją ww. ustawy wprowadzoną ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535), konieczne jest przyjęcie przez Radę Gminy Dobrcz ww. Programu.

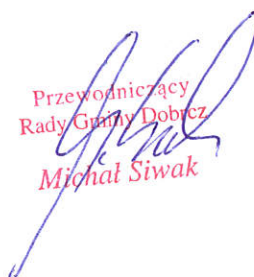
Program stanowi narzędzie do efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym, a także stworzenia jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc domową.

Program zawiera charakterystykę przemocy domowej jako zjawiska społecznego, wykaz celów, zadań i kierunków Programu, jego adresatów oraz określa podstawy prawne podejmowanych działań. Podstawę Programu stanowi diagnoza problemu przemocy i jego rozmiarów na terenie Gminy Dobrcz.

Biorąc pod uwagę powyższe, podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Przewodniczący
Rady Gminy Dobrcz
Michał Siwak

Załącznik do uchwały Nr II/16/2024
Rady Gminy Dobrcz
z dnia 4 czerwca 2024 r.

Przewodniczący
Rady Gminy Dobrcz
Michał Siwak

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ**

**DLA GMINY DOBRCZ
NA LATA 2024 - 2030**

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Definicja i charakterystyka zjawiska przemocy domowej	3
III. Diagnoza	8
1. Procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Dobrcz jako źródło udokumentowanej wiedzy o problemie przemocy domowej	8
1.1. Procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2012 – 2021	8
1.2. Charakterystyka środowisk objętych procedurą „Niebieskie Karty”	10
1.3. Formy przemocy	11
1.4. Podsumowanie	12
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Dobrcz	13
3. Zasoby Gminy Dobrcz w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	15
IV. Cel strategiczny, cele szczegółowe, kierunki działań, rezultaty i wskaźniki	16
V. Monitoring i ewaluacja Programu	19
VI. Finansowanie Programu	19

I. PODSTAWY PRAWNE PRZECIWDZIAŁANIA ZJAWISKU PRZEMOCY DOMOWEJ

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424), dalej także „ustawa”. Ustawa określa:

1. zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
2. zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej,
3. zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Dobrcz na lata 2024 - 2030 został opracowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy, z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy przepisów ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535), która obowiązuje zasadniczo od 22 czerwca 2023 r. W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 ustawy, do pozostałych zadań własnych gminy należy:

1. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
2. zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
3. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W niniejszym Programie uwzględniono także podstawowe akty prawne, które współtworzą charakterystyczny system przeciwdziałania przemocy domowej:

- 1) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 poz. 901 z późn. zm.),
- 2) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 poz. 1426 z późn. zm.),
- 3) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 poz. 2151 z późn. zm.),
- 4) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 poz. 40 z późn. zm.),
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 poz. 1939 z późn. zm.),
- 6) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 poz. 2809 z późn. zm.),
- 7) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 2024 poz. 17),
- 8) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 poz. 1550 z późn. zm.),
- 9) ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 poz. 1304 z późn. zm.),
- 10) uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

II. DEFINICJE I CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

Od 22 czerwca 2023 r. przez przemoc domową rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).

Ponadto w myśl definicji przemocy domowej osoba doznająca przemocy domowej to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie.
- g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej. Świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej. Osoba stosująca przemoc domową to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Obecnie obowiązujące rozwiązania prawne, zawarte w procedurze „Niebieskie Karty”¹ (dalej także „NK”), nie wymagają zgody osoby doznającej przemocy domowej, ani osoby stosującej przemoc domową na prowadzenie NK. Wprowadzono zasadę realizacji NK, według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) będzie zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność.

Wprowadzono zasadę, że jeżeli realizacja procedury „Niebieskie Karty” napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nastąpi w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy (lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań). Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 poz. 2890) poszerza katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który będzie obejmował:

1. zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy;
2. zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
3. zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870 z późn. zm.).

miejsca, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, oraz przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Wszystkie wskazane wyżej zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową będą mogły być wydane przez: Policję lub Żandarmerię Wojskową, sąd – w postanowieniu o udzielenie zabezpieczenia lub w postanowieniu o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa. Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane. Zakazy tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- 1) podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- 2) w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
 - osobę dotkniętą przemocą domową lub
 - kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Co istotne, Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba doznająca przemocy domowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- 1) zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- 2) wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- 3) zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową,
- 4) zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej,
- 5) zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy. Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją. Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować. Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą domową, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą domową.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie. Sprawca podlega karze:

- 1) aresztu (wymierzana w dniach może trwać od 5 do 30 dni),
- 2) ograniczenia wolności (trwa 1 miesiąc; w czasie jej odbywania ukarany: nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne; ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary), albo
- 3) grzywny do 5000 złotych.

W art.12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dodano punkt 4a i 4b oraz ust. 8, co oznacza zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art. 12a pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką dokona oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka. W przypadku zapewnienia dziecku ochrony dziecku udziela się wsparcia psychologa.

Zjawisko przemocy domowej należy zatem analizować przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doznającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc domową. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Natomiast perspektywa społeczna, to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy. Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyczy rodzin o różnym statusie społecznym i należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie.

Zasadniczo wyróżnia się następujące formy przemocy:

Przemoc fizyczna – to forma agresji łącząca się naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie „ofierze” bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia. Przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.

Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzenie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne. Przejawia się poprzez: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.

Przemoc seksualna – to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę

lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych, itp.

Przemoc ekonomiczna – to celowe niszczenie czyjejsz własności, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwienie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.

Zaniedbanie – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Tej formy przemocy najczęściej doświadczają dzieci. Przejawia się poprzez: niedawanie (dziecku) środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwienie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.

Cyberprzemoc - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Przejawia się poprzez: agresję słowną, np. wyzywanie na czatach internetowych, umieszczanie komentarzy na forum internetowym w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby; upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów, zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych, włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników, szantażowanie, ujawnianie sekretów, wykluczenie z grona „znajomych” w Internecie, celowe ignorowanie czyjejsz działalności w sieci.

Przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, może być zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art. 207 kk.), za które grozi kara pozbawienia wolności od trzech miesięcy do 5 lat. Jeśli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem lub jeżeli osoba pokrzywdzona targnie się na własne życie, sprawca podlega karze odpowiednio od roku do lat 10 i od 2 do 12 lat.

Skutki przemocy domowej to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka. Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- objawy fizyczne (m.in. urazy, obrzęki, otarcia, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, oparzenia, siniaki, choroby w wyniku powikłań i stresu),
- objawy emocjonalne (m.in. smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, próby samobójcze, samobójstwa, zmienność nastrojów, niska samoocena i poczucie własnej wartości, zespół stresu pourazowego, napady paniki, zaburzenia snu, zaburzenia psychosomatyczne),
- objawy społeczne (m.in. wycofanie społeczne, nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji),
- objawy seksualnego wykorzystywania dziecka (m.in. seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiczne).

III. DIAGNOZA

Diagnoza związana ze skalą oraz charakterem zjawiska przemocy w rodzinach z terenu Gminy Dobrcz określona została na podstawie wyników badań *desk research*, przeprowadzonych w oparciu o dane zebrane w latach 2016-2021 przez Zespół Interdyscyplinarny, obejmujących pogłębioną analizę danych zawartych we wszystkich procedurach „Niebieskie Karty” na bazie obowiązującego Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty”.

Poniżej przedstawiono najważniejsze dane i wnioski wskazujące na skalę oraz charakter zjawiska przemocy domowej. Kolejne części diagnozy prezentują istotę działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wskazują zasoby Gminy dedykowane wsparciu osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą domową.

1. PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” W GMINIE DOBRZC JAKO ŹRÓDŁO UDOKUMENTOWANEJ WIEDZY O PROBLEMIE PRZEMOCY DOMOWEJ

1.1. PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” NA PRZESTRZENI LAT 2012 – 2021

Działając w oparciu o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku, w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2021 roku zostało wszczętych w Gminie Dobrcz ogółem 255 procedur „Niebieskie Karty” (por. tabela nr 1).

Tabela nr 1. Liczba wszczętych w Gminie Dobrcz procedur „Niebieskie Karty” w latach 2012-2021

INSTYTUCJA	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLICJA	6	23	17	20	16	16	18	25	28	22
OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ	4	5	5	3	4	8	7	8	5	3
OŚWIATA	1	1	0	2	1	1	1	3	0	1
OCHRONA ZDROWIA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GKRPA	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

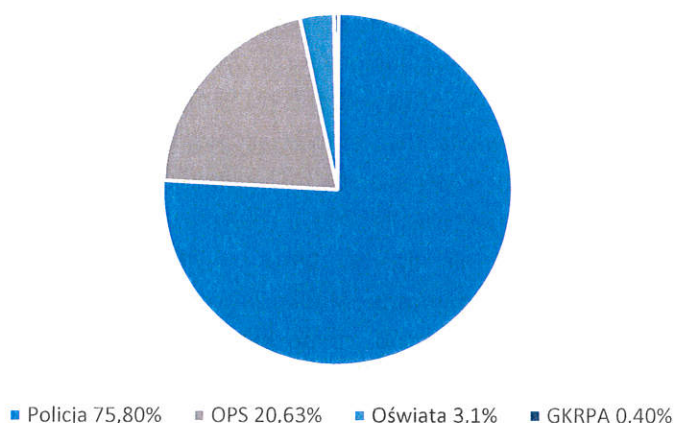
Na przestrzeni dziesięciu lat, średnioroczna liczba wszczętych w Gminie Dobrcz procedur „Niebieskie Karty” wynosi 25,6. Długość trwania procedury „Niebieskie Karty” jest zawsze zrelatywizowana i zależna od indywidualnej sytuacji rodziny objętej procedurą. Biorąc pod uwagę wszystkie zakończone procedury „Niebieskie Karty”, uśredniony czas realizacji jednej procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Dobrcz (tj. od daty wszczęcia do daty jej formalnego zakończenia) to 14 miesięcy.

Spośród wszystkich podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, dominują te wszczęte przez Policję (w tym głównie na skutek interwencji domowych; dotyczy średnio trzech na cztery wszczęte procedury „Niebieskie Karty”) oraz pracowników pomocy społecznej (średnio co piąta). Na przestrzeni ostatnich lat nie zaobserwowano znaczącego wzrostu odsetka procedur wszczynanych przez podmioty uprawnione, inne niż służby mundurowe czy pomoc społeczna. Na trzecim miejscu, choć w ogólnej liczbie wszczętych procedur w dalszym ciągu jest to odsetek

relatywnie niski, plasują się przedstawiciele oświaty. W badanym dziesięcioleciu nie zdarzyło się natomiast, aby procedurę "Niebieskie Karty" zainicjowała służba zdrowia.

Wykres nr 1. Procentowy udział podmiotów w inicjowaniu procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Dobrcz w latach 2012-2021

Liczba procedur Niebieskie Karty wszczętych przez uprawnione podmioty w latach 2012-2021

Przemoc w rodzinach, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, bardzo rzadko jest jednorazowym wydarzeniem, a często – procesem powtarzającym się i długotrwałym. W przypadku ponad połowy środowisk objętych procedurą (70% ogółu) udokumentowano podejmowanie działań preinterwencyjnych², związanych ze stosowaniem przemocy domowej, zaś w przypadku 75% ogółu rodzin wskazano na okres doznawania przemocy dłuższy niż jeden rok. Do nie incydentalnych należą też sytuacje, w których do zachowań przemocowych dochodzi nawet w trakcie trwania procedury (tzw. kolejne udokumentowanie zdarzenia w rodzinie poprzez wypełnienie po raz kolejny formularza „Niebieska Karta – A”) lub takie, w których dla tej samej rodziny (dotyczy 9% ogółu) ponownie wszczynano procedurę, nie zawsze jednak w tej samej konfiguracji przemocowej (tzn. gdy w jednej procedurze osoba została wskazana jako osoba doświadczająca przemocy, w kolejnej wskazywana była jako osoba stosująca przemoc lub gdy w kolejnej procedurze dla tej samej rodziny jako osobę doświadczającą przemocy wskazywano innego członka rodziny). Zagadnienie powtarzalności zjawiska jest szczególnie istotne dla problemu tzw. utrwalonej przemocy domowej, który może implikować szereg dodatkowych, negatywnych skutków społecznych (np. syndrom wiktyimizacji ofiar, wyczonej bezradności).

² Katalog działań preinterwencyjnych, określony w pkt. XV formularza „Niebieska Karta – A”, obejmuje takie działania jak m.in.: powiadomienie i interwencje policji, powiadomienie prokuratury, zatrzymanie, dozór policji, wydanie zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, czy zbliżania się do określonych osób, wydanie postanowienia o obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, tymczasowe aresztowanie, wszczęcie postępowania karnego lub innego postępowania sądowego, poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego, odebranie dziecka w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową, zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu, leczenie innych uzależnień, zobowiązanie do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, udzielono pomocy medycznej.)

1.2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISK OBJĘTYCH PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY”

Dominujące problemy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”, które współwystępują ze zjawiskiem przemocy domowej, można skategoryzować w pięć głównych grup, uszeregowanych poniżej pod kątem częstotliwości współwystępowania:

- A. Nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu lub (rzadziej) środków psychoaktywnych. Problem ten dotyczy 65%³ ogółu rodzin objętych procedurą, w tym dominujący z nich stanowi nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu (dotyczy 40% ogółu). Należy podkreślić, iż w grupie tej znajdują się rodziny, w których widoczna jest bezpośrednia zależność pomiędzy nadużywaniem alkoholu a występowaniem zachowań przemocowych. Rodziny, w których doszło do tzw. „gorącej przemocy” pod wpływem alkoholu nie są uwzględnione w powyższej grupie, jeśli w toku prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” nie potwierdzono istnienia w rodzinie problemu uzależnienia od alkoholu, bądź jego nadużywania. Inaczej mówiąc, w grupie tej znajdują się tylko te rodziny, w których nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu przyjmuje postać ciągłą, stałą, nie incydentalną. Bardzo istotny jest również fakt, iż problem uzależnienia lub nadużywania alkoholu lub środków psychoaktywnych nie dotyczy tylko i wyłącznie osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową. W toku procedowania stwierdzano także, iż problem uzależnienia dotyczy czasami także osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową lub obu stron jednocześnie – osób doznających przemocy i stosujących przemoc.
- B. Problemy socjalno-bytowe (mieszkaniowe, finansowe) – dotyczą 25% ogółu rodzin objętych procedurą. Do przemocy lub konfliktów w rodzinach dochodzi na tle problemów życia codziennego, związanych ze sferą socjalno-bytową, np. partycypowania w kosztach utrzymania (opłatach, sposobie użytkowania mieszkania), podziału obowiązków, braku pracy jednego z domowników (np. dorosłego dziecka, pozostającego na utrzymaniu rodziców), frustracji powodowanej sytuacją życiową (z reguły zawodową).
- C. Rozpad związku (małżeńskiego, partnerskiego) i/lub poważny kryzys w związku. Problem ten współwystępuje u 18% ogółu rodzin objętych procedurą. Do grupy tej należą rodziny, w których doszło do rozpadu związku/małżeństwa, często rozpadu sformalizowanego w postaci orzeczonej separacji lub rozwodu. Do grupy tej należą również rodziny będące w trakcie postępowania rozwodowego, w których zgłoszenie faktu stosowania przemocy bywa czasem traktowane jako pomocne do otrzymania rozwodu z orzeczeniem winy, a zarzewiem konfliktu stają się również kwestie finansowe dotyczące podziału współwłasności małżeńskiej czy też ustalenia opieki nad małoletnim(i) lub uregulowania kontaktów z dzieckiem/dziećmi.
- D. Problemy opiekuńczo – wychowawcze, dominujące w przypadku 8% ogółu rodzin objętych procedurą. W grupie tej główne problemy dotyczą zaniedbań opiekuńczych, niewydolności lub bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Kary cielesne (w tym tzw. „klapsy”) i formy przemocy psychicznej, stosowane najczęściej wobec małoletnich, traktowane są jako metody wychowawcze. W grupie tej znajdują się również rodziny stykające się z problemem zdemoralizowania dzieci.
- E. Zaburzenia lub choroby psychiczne – problem współwystępujący u 5% rodzin objętych procedurą. W przypadku tej grupy, podobnie jak w przypadku problemu alkoholowego, zaburzenia lub choroby psychiczne dotyczą nie tylko OSP, ale też ODP.

³ Dane dotyczące lat 2016 - 2021

Podkreślenia wymaga fakt, iż powyższe problemy nierzadko współwystępują ze sobą. Nie można również deklaratywnie stwierdzić, że stanowią przyczynę lub skutek przemocy domowej. Bez wątpienia można je jednak uznać za grupę problemów społecznych współwystępujących ze zjawiskiem przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

Wśród osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową zdecydowanie dominują kobiety (74%). Co ósmą osobą doświadczającą przemocy (12%) jest osoba małoletnia. Uwzględniając status osób doświadczających przemocy względem osób stosujących przemoc, najczęściej są nimi: żony/partnerki (44,76%), córki (15,38%), matki (15,38%), ojcowie (7,69%), synowie (6,29%). I na odwrót, wśród osób stosujących przemoc, zdecydowanie dominują mężczyźni (89,42%), a wśród nich najczęściej: mężowie/partnerzy (57%), synowie (26%), ojcowie (11%). W blisko co trzeciej rodzinie (36%), złożonej z minimum trzech osób, przemoc w formie bezpośredniej dotyka więcej niż jednego członka rodziny, najczęściej jest to wówczas żona i małoletnie dziecko/dzieci. Fakt, iż domownicy bywają nie tylko bezpośrednimi świadkami przemocy, ale często stają się także osobami jej doznającymi, potwierdza istotę systemowego elementu integracji, który powinien koncentrować się wokół działań terapeutycznych wykonywanych nie tylko z osobą bezpośrednio uwikłaną w przemoc, ale całym jej najbliższym otoczeniem.

Odsetek rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, które można byłoby określić mianem rodzin wykluczonych społecznie czy zmarginalizowanych (rodziny o złej lub bardzo złej sytuacji ekonomicznej, korzystające w sposób regularny ze świadczeń pomocy społecznej, z orzeczoną w przeszłości lub obecnie kuratelą), stanowi zaledwie 11% ogółu. Zdecydowanie wyższy odsetek (30%) stanowią rodziny całkowicie odbiegające od stereotypowego wyobrażenia na temat środowisk uwikłanych w przemoc domową, a więc rodziny o zadowalającej (w tym ponadprzeciętnej) sytuacji ekonomicznej, czy też pozostające całkowicie (ani obecnie, ani w przeszłości) poza instytucjonalnym systemem wsparcia społecznego oraz poza oddziaływaniami sądu rodzinnego. Pozostały odsetek środowisk (59% ogółu) można uznać za rodziny o sytuacji społeczno-ekonomicznej zróżnicowanej w ujęciu indywidualnym, lecz przeciętnej w ujęciu ogólnym.

1.3. FORMY PRZEMOCY

Dominującą formę doznawanej przemocy stanowi przemoc psychiczna, która dotyczy 96% ogółu osób doświadczających przemocy. Wśród najbardziej powszechnych form przemocy psychicznej znajdują się kolejno: wyzwiska, krytykowanie, poniżanie, ośmieszanie, groźby oraz ciągłe niepokoje.

Odsetek osób dotkniętych przemocą fizyczną jest również wysoki i dotyczy 75% ogółu osób doświadczających przemocy. Wśród najbardziej powszechnych form przemocy fizycznej znajdują się: popychanie i uderzanie.

Osoby objęte procedurą bywają także dotknięte tzw. innymi formami przemocy (odrębnie sklasyfikowanymi w formularzu „Niebieska Karta – A”, tj. poza przemocą fizyczną, psychiczną oraz seksualną) – najczęściej groźbami karalnymi lub znieważeniem oraz uszkodzeniem lub zniszczeniem mienia.

Udział osób dotkniętych przemocą seksualną jest najniższy wśród wszystkich form przemocy i dotyczy mniej niż 5% ogółu, w tym niemal wyłącznie kobiet.

Powszechność doznawania poszczególnych rodzajów przemocy jest identyczna w każdej z trzech, badanych grup (tj. wśród: mężczyzn, kobiet, małoletnich). W przypadku każdej z nich dominującą formą doznawanej przemocy jest przemoc psychiczna, następnie fizyczna, inne formy

przemocy oraz – w najmniejszym stopniu – przemoc seksualna. Różnice między grupami są jednak widoczne, jeśli wziąć pod uwagę procentowy udział osób z danej grupy, doznających określonej formy przemocy. Biorąc pod uwagę powyższe, w szczególności przemoc fizyczna oraz seksualna częściej stosowana jest wobec kobiet, niż wobec mężczyzn czy małoletnich. Warto również podkreślić, iż blisko 70% ogółu osób doświadczających przemocy pozostaje dotkniętych więcej niż jedną formą przemocy – najczęściej jest to jednocześnie przemoc psychiczna i fizyczna.

1.4. PODSUMOWANIE

Przemoc domowa jest niewątpliwie jednym z poważniejszych problemów społecznych. Wpływa bowiem bezpośrednio na sposób funkcjonowania osób i rodzin – często w sposób destrukcyjny, prowadząc do rozpadu czy dezintegracji rodziny – oraz na długotrwałość udzielanego wsparcia i pomocy niezbędnych do zatrzymania niepożądanych zachowań sprawcy lub/i odzyskaniu przez osobę dotkniętą przemocą swojej niezależności i utrzymaniu tego stanu rzeczy. Co więcej, wyniki badań mocno uwypuklają zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym⁴, przez co szkodliwość społeczną przemocy należy uznać za szczególnie wysoką. Przemoc domowa nie jest także zjawiskiem marginalnym.

Oszacowanie rzeczywistej skali przemocy domowej jest niezwykle trudne. Wynika to przede wszystkim z faktu, że problem przemocy nierzadko pozostaje ukrytym za zamkniętymi drzwiami domu. Tak jak wielu sprawców ukrywa zachowania przemocowe z uwagi na ich niską akceptację społeczną, tak i ofiary przemocy nie zawsze chcą się do nich przyznawać uznając je np. za wstydlive lub za „normalne” zachowania w relacjach, czy też przez wzgląd na zależność emocjonalną lub ekonomiczną wobec sprawcy, niekiedy strach. Rzeczywistego rozmiaru przemocy domowej nie sposób zbadać także za pomocą badań sondażowych, czy szerzej – ankietowych. Badania tego typu bardzo często szacują skalę omawianego zjawiska poprzez wykorzystanie pytań projekcyjnych, dotyczących nie tyle osobistych doświadczeń, co znanych respondentowi przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu, zaś odsetki badanych przyznających się do bycia zarówno sprawcami, jak i ofiarami wyznaczają raczej dolną jej granicę. Z badania przeprowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny realizowanego w ostatnim kwartale 2021 roku wynika, że 26% respondentów doświadczyło jakiejś formy przemocy w relacjach z najbliższymi, najczęściej, przemocy psychicznej.

Procedury „Niebieskie Karty” – mimo że, nie odzwierciedlają w sposób pełny skali zjawiska – stanowią obecnie najbardziej zobiektywizowane i dostępne źródło wiedzy o skali przemocy domowej, w szczególności w jej aspekcie lokalnym, dostarczając przy tym pogłębionych danych demograficzno-społecznych na temat osób i środowisk uwikłanych w problem przemocy (dotyczących przy tym całości danej populacji a nie żadnej zindywidualizowanej czy skonkretyzowanej grupy, np. klientów ośrodków pomocy społecznej) oraz pozwalając na obserwację tendencji i dynamiki zjawiska w dłuższym czasookresie.

Zgodnie z danymi zawartymi w procedurach „Niebieskie Karty” problem przemocy domowej dotyka wszystkie grupy społeczne, niezależnie od wieku, płci, wykształcenia, miejsca zamieszkania,

⁴ Miedzik, M., Godlewska-Szurkowska, J. i Rutkowski, J. (współpraca). (2014). Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców, s. 11. W: Diagnostyka i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – raport z badań ogólnopolskich.

czy sytuacji ekonomicznej. Obserwowane jednocześnie na szczeblu lokalnym tendencje lub dominujące cechy demograficzno-społeczne, dotyczące osób i środowisk uwikłanych w problem przemocy domowej, nie odbiegają od tych odnotowywanych w statystykach czy badaniach ogólnopolskich, co dotyczy m.in.: dominacji kobiet w strukturze osób doświadczających przemocy domowej, przy jednoczesnym znaczącym odsetku małoletnich w tej strukturze, dominacji mężczyzn wśród osób stosujących przemoc domową, dominacji przemocy psychicznej wśród form doznawanej przemocy, dominacji środowisk niewyróżniających się negatywnie ani sytuacją materialną, ani pozycją społeczno-zawodową czy też współwystępowania przemocy domowej z problemem nadużywania lub uzależnienia od alkoholu.

Na zakończenie niniejszego rozdziału, warto nadmienić, że wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” nie jest ani decyzją w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, ani postępowaniem procesowym – jest to przede wszystkim działanie pomocowe, mające na celu potwierdzenie czy w danej rodzinie występuje przemoc, a następnie zapewnienie wsparcia adekwatnego do zdiagnozowanej sytuacji. System przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy domowej budowany jest jednak nie tylko poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”, ale i – w równym stopniu oraz nierozdzielnie – poprzez sieciowanie działań międzyinstytucjonalnych oraz zapewnienie osobom i rodzinom w kryzysie jak najszerszego dostępu do poradnictwa i specjalistycznej oferty wsparcia. Należy jednocześnie podkreślić, że sam system instytucjonalnego wsparcia nie jest w stanie skutecznie wpłynąć na stałe zmiany w życiu prywatnym osób uwikłanych w przemoc, bez ich osobistego zaangażowania i wkładu pracy nad sobą.

2. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY W GMINIE DOBR CZ

Głównym celem działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Dobrcz jest przeciwdziałanie problemowi przemocy domowej oraz podejmowanie działań interwencyjnych w środowiskach uwikłanych w przemoc, a także koordynowanie i uspołnianie działań międzyinstytucjonalnych. Zespół Interdyscyplinarny stanowi koalicję formalną, która swoje działania rozpoczęła w 2012 roku na bazie znowelizowanej w 2010 roku ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Ramy działań podejmowanych na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc są określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, zaś szczegółowe zasady funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego ustalane są w ramach Uchwały Rady Gminy Dobrcz, a jego skład – Zarządzeniami Wójta Gminy Dobrcz. Na dzień 31.12.2021 roku skład Zespołu liczył 17 osób, a tworzyli go przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrcz, Komisariatu Policji w Koronowie, szkół podstawowych z terenu Gminy Dobrcz, Ośrodka Zdrowia w Dobrczu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Sądu Rejonowego w Bydgoszczy.

Działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, podejmowane przez Zespół Interdyscyplinarny i wchodzące w jego skład instytucje/podmioty, opierają się na trzech kluczowych obszarach:

- 1) Prewencji – działania ukierunkowane na eliminowanie przyczyn uwikłania w przemoc oraz redukcję ryzyka jej wystąpienia; profilaktyka jest kierowana do osób i rodzin w sytuacji zagrożenia przemocą domową.

- 2) Interwencji – obejmuje wszystkie osoby dotknięte przemocą domową, w szczególności w ramach tzw. „gorącej przemocy” i jako taka związana jest przede wszystkim z zapewnieniem natychmiastowego wsparcia osobom takiej pomocy wymagającym.
- 3) Integracji – szeroko kontekstowe działania ukierunkowane na pomoc osobom uwikłanym w przemoc, redukcję szkód wywołanych przez uwikłanie w problem i pełen powrót do prawidłowego pełnienia ról społecznych. Integracja rozumiana jako nastawienie na samodzielność życiową osób i rodzin, na ich niezależność bądź względną zależność, podjęcie działań z powodu sytuacji kryzysowej. Integracja to ten element systemu wsparcia osób dotkniętych przemocą domową, którego zastosowanie pozwala na redukcję szkód wywołanych przez uwikłanie w problem oraz pełny powrót do prawidłowego pełnienia ról społecznych. Z natury swojej instytucje/podmioty zaangażowane w proces reintegracyjny powinny reprezentować jak najszersze spektrum instytucji polityki społecznej, zaś sam proces integracji powinien opierać się o indywidualny plan pomocy realizowany z osobami uwikłanymi w przemoc. W tym kontekście systemowy element integracji powinien koncentrować się wokół działań terapeutycznych wykonywanych zarówno z osobą bezpośrednio uwikłaną w przemoc, jak i całym jej najbliższym otoczeniem, jak również dotyczyć powinien rozwiązywania problemów mieszkaniowych, zdrowotnych, edukacyjnych, zawodowych – w zależności od charakteru występowania deficytów w poszczególnych sferach życia.

W ramach wyżej wymienionych obszarów Zespół podejmuje działania mające na celu zapewnienie dostępu do informacji dotyczących przemocy domowej w społeczności lokalnej. Podejmuje inicjatywy szkoleniowe, adresowane do osób reprezentujących instytucje polityki społecznej, a dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej, w tym podejmowania i prowadzenia działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”, interwencji kryzysowej, specyfiki i zasad funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego, psychologicznych aspektów problemu przemocy domowej, a także szkoleń o charakterze superwizyjnym i przeciwdziałającym wypaleniu zawodowemu. Zespół zajmuje się prowadzeniem wszystkich procedur „Niebieskie Karty”, które wszczęto w Gminie Dobrcz (w latach 2012-2021 było to 255 procedur Niebieskie Karty, por. Tabela nr 1), koordynowanych przez Przewodniczącego Zespołu. W ramach tych działań Zespół powołuje tzw. grupy diagnostyczno-pomocowe, złożone ze specjalistów prowadzących procedury „Niebieskie Karty” (liczba posiedzeń zależy od potrzeb i liczby prowadzonych w danym roku procedur – obligatoryjnie w każdym spotkaniu udział bierze pracownik socjalny i z założenia również dzielnicowy, co jednak z uwagi na charakter pełnionej służby nie zawsze pozostaje spełnione). W zakresie integracji Gmina Dobrcz organizuje dostęp do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą, świadczonego zarówno przez instytucje – GOPS Dobrcz, jak i specjalistów zatrudnionych w Punkcie Konsultacyjno – Poradnianym w Dobrczu. Stałym elementem wsparcia jest również prowadzenie pracy socjalnej oraz asystentury rodzin.

Rolą Zespołu jest również doprowadzanie do wzrostu świadomości i wiedzy społeczności lokalnej o problemie przemocy domowej poprzez realizację kampanii społecznych, konferencji, a także prowadzenie działań edukacyjnych, czy bieżących badań i analiz zjawiska przemocy domowej.

W ramach realizowanych zadań Zespół współpracuje nie tylko z instytucjami zewnętrznymi, w tym tworzącymi skład gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, lecz także z pozostałymi podmiotami działającymi w obszarze włączenia społecznego.

3. ZASOBY GMINY DOBR CZ W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ WSPARCIA OSÓB I RODZIN DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Kluczową instytucją wspierającą osoby uwikłane w przemoc jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrczu. Głównym zadaniem jest koordynacja wszelkich działań w zakresie prewencji, interwencji oraz integracji realizowanych w ramach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego, będący jednocześnie przedstawicielem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, koordynuje wszystkie procedury „Niebieskie Karty”, wszczęte w Dobrczu w trakcie roku przez uprawnione do tego instytucje.

W przypadku tzw. „gorącej przemocy” niebagatelne znaczenie posiadają działania podejmowane przez Policję. Policja realizuje nie tylko działania prewencyjne (polegające m.in. na zapewnieniu mieszkańcom bezpieczeństwa), ale również odpowiedzialna jest za przeprowadzanie interwencji w miejscu zamieszkania, odbywanie wizyt dzielnicowych w miejscu zamieszkania i przeprowadzanie rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych. Funkcjonariusze Policji przyjmują również zawiadomienia o przestępstwach, prowadzą postępowania przygotowawcze oraz wszczynają procedurę „Niebieskie Karty”. Na poziomie działań interwencyjnych (w razie potrzeb) zabezpieczają także sprawców przemocy w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych. Policja ściśle współpracuje z Zespołem w ramach prowadzenia procedur „Niebieskie Karty”.

IV. CEL STRATEGICZNY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁAŃ, REZULTATY I WSKAŹNIKI

Cel strategiczny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali zjawiska poprzez podniesienie jakości oraz dostępności oferowanego wsparcia i świadczonych usług w obszarze prewencji, interwencji i integracji.

Cele szczegółowe:	Kierunki działań:	Zakładane rezultaty:	Wskaźniki:
1. Zwiększanie wiedzy o zjawisku przemocy wśród mieszkańców Gminy Dobrcz.	1.1 Realizowanie przedsięwzięć badawczych i opracowywanie lokalnych diagnoz w zakresie zjawiska przemocy domowej. 1.1.1. Upowszechnianie wiedzy pozyskanej z badań, analiz i diagnoz lokalnych w formie publikacji.	<ul style="list-style-type: none"> • Posiadanie uspołnionego obrazu przemocy domowej odnoszącego się do całości populacji w Gminie Dobrcz. • Wzrost wiedzy o problemie przemocy domowej wśród osób zawodowo zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, członków społeczności lokalnej i wszystkich osób zainteresowanych tą tematyką. • Zwiększanie możliwości badania dynamiki zjawiska przemocy domowej na poziomie lokalnym oraz obserwacji trendów, a także ich wykorzystania na rzecz planowania działań doskonalących gminny system wsparcia osób uwięzionych w przemoc. • Lepsze rozpoznanie i zidentyfikowanie specyfiki przemocy domowej, w jej aspekcie lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba opracowanych diagnoz, badań, analiz zjawiska przemocy domowej w gminie Dobrcz. • Liczba wydanych raportów lub zorganizowanych seminariów służących upowszechnieniu wiedzy pozyskanej z badań.
2. Zwiększanie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu	2.1 Systematyczne diagnozowanie potrzeb szkoleniowych i edukacyjnych przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost jakości merytorycznej szkoleń i ich adekwatności do potrzeb. • Podnoszenie poziomu wiedzy specjalistów w obszarze pracy i potrzeb osób z grup specyficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji lub szkoleń, w tym o charakterze interdyscyplinarnym z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

<p>przeciwdziałania przemocy domowej oraz profesjonalizowanie działań tych instytucji i podmiotów.</p>	<p>2.2 Realizowanie działań szkoleniowo – edukacyjnych dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby w tym zakresie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost jakości i efektywności udzielanej pomocy i wsparcia na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą domową. • Zmniejszenie ryzyka wystąpienia wypalenia zawodowego oraz zjawiska wtórnej traumatyzacji wśród osób zawodowo zaangażowanych z przeciwdziałanie przemocy domowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników ww. spotkań, konferencji lub szkoleń.
<p>3. Rozszerzenie oferty pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc domową.</p>	<p>3.1. Podejmowanie działań interwencyjnych wobec osób doświadczających przemocy domowej.</p> <p>3.2. Podejmowanie działań interwencyjnych wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej.</p> <p>3.3. Podejmowanie oddziaływań długoterminowych wobec osób uwikłanych w przemoc domową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby podejmowanych interwencji • Wzrost jakości oddziaływań o charakterze długoterminowym wobec osób uwikłanych w przemoc domową. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba interwencji • Liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w Gminie Dobrzcz
<p>4. Podnoszenie skuteczności i kompleksowości oddziaływań profilaktycznych oraz ich intensyfikacja.</p>	<p>4.1. Opracowanie spójnej i kompleksowej strategii działań edukacyjnych oraz informacyjno – promocyjnych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.</p> <p>4.2. Wdrożenie i realizacja strategii oddziaływań edukacyjnych oraz informacyjno – promocyjnych podnoszących i upowszechniających wiedzę w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej wśród lokalnej społeczności, w tym różnych grup odbiorców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie systemowego i sieciującego podejścia w planowaniu i realizowaniu oddziaływań profilaktycznych. • Zwiększanie wiedzy i zaangażowania społeczności lokalnej na rzecz ujawniania zgłaszania przemocy oraz reagowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy. • Rozszerzanie zasięgi oddziaływań prewencyjnych na rzecz osób/środowisk , które nie są bezpośrednio powiązane z doświadczaniem przemocy domowej. • Zwiększanie stopnia dywersyfikacji form przekazu społecznego oraz narzędzi i kanałów komunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykaz zrealizowanych działań edukacyjnych i informacyjno – promocyjnych, z wyszczególnieniem rodzaju działań oraz grup i liczby odbiorców lub uczestników tych działań. • Wykaz partnerów (instytucji/podmiotów) zaangażowanych w realizację działań edukacyjnych oraz informacyjno - promocyjnych. • Liczba i odsetek procedur NK wszczętych na skutek

		<p>społecznej – dostosowanych i sprofilowanych do potrzeb różnych grup odbiorców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnianie w społeczności lokalnej informacji o możliwości zgłaszania się do innych niż Policja instytucji w sprawach dotyczących przemocy domowej. • Wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej oraz działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w tym zwiększanie świadomości nt. praw i możliwości skorzystania z pomocy przez osoby doświadczające przemocy. 	zgłoszenia przez świadków przemocy domowej.
5. Zwiększanie zaangażowania instytucji ochrony zdrowia i oświaty w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy domowej, w szczególności w obszarze prewencji edukacyjnej i realizacji procedury Niebieskie Karty.	<p>5.1. Prowadzenie regularnych i cyklicznych działań edukacyjnych dla kadry pedagogicznej ukierunkowanych na rozpoznawanie symptomów wczesnego kryzysu w rodzinie.</p> <p>5.2. Opracowanie i wdrożenie w szkołach podstawowych na terenie gminy Dobrcz programu edukacyjnego skierowanego do różnych grup odbiorców (rodzice, dzieci, rady pedagogiczne) w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.</p> <p>5.3. Opracowanie i wdrożenie działań upowszechniających procedury Niebieskie Karty w instytucjach ochrony zdrowia i oświaty.</p> <p>5.4. Doskonalenie systemu wsparcia osób uwikłanych w przemoc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie umiejętności osób zawodowo zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej w zakresie realizacji szkolnych programów edukacyjno – wychowawczych i założeń profilaktyki pierwszorzędowej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. • Zwiększenie umiejętności osób zawodowo zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej w zakresie rozpoznawania symptomów wczesnego kryzysu w rodzinie umożliwiającego podejmowanie skutecznych i adekwatnych oddziaływań na wczesnym etapie kryzysu. • Zwiększanie stopnia wdrażania procedury NK w instytucjach ochrony zdrowia i oświaty. • Rozwój i wzmocnienie działań profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych. • Zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w obszarze edukacji prewencyjnej. • Rozwój i wzmocnienie współpracy pomiędzy ZI a instytucjami oświaty i ochrony zdrowia, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i wykaz działań edukacyjnych w obszarze zapobiegania, rozpoznawania oraz reagowania na przypadki przemocy domowej, zrealizowanych wśród pracowników instytucji ochrony zdrowia i oświaty wraz z liczbą ich uczestników. • Liczba procedur NK wszczętych w Gminie Dobrcz w trakcie roku przez przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia.

V. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrczu, zaś za bezpośrednią realizację celów szczegółowych odpowiedzialne są instytucje realizujące statutowo działania w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy domowej, w tym wchodzące w skład gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. Na rzecz realizacji poszczególnych kierunków działań zakłada się powoływanie dedykowanych grup diagnostyczno - pomocowych – w zależności od potrzeb, do prac mogą lub powinni zostać włączeni specjaliści spoza koalicji.

Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań programowych i w oparciu o określony katalog wskaźników, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Monitorowanie Programu, za który odpowiedzialny jest Zespół Interdyscyplinarny działający przy GOPS Dobrcz, umożliwi obserwację realizacji zadań oraz ocenę stopnia osiągnięcia rezultatów. Przyjmuje się roczny tryb prowadzenia monitoringu.

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków własnych pochodzących z budżetu Gminy Dobrcz. Przewiduje się również aplikowanie o środki ze źródeł zewnętrznych (rządowych i unijnych), w szczególności w ramach programów ministerialnych (osłonowych) ukierunkowanych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu przemocy domowej.